

УДК: 338.45: 658.27:005.93:005.585
DOI: 10.31891/2307-5740-2019-270-3-248-253

КОЛІСНИК Н. А.
Запорізький національний університет

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ВИКОРИСТАННЯМ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ПЕРЕРОБНОЇ ГАЛУЗІ

В статті встановлено, що на підприємствах переробної галузі спостерігається ситуація до погіршення результатів діяльності, показників фінансово-господарської діяльності, фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності, рентабельності і тому існує потреба у визначенні причин такого зниження. Серед причин було визначено погіршення використання основних засобів, значний рівень їх зносу, низький рівень кваліфікації персоналу. Визначено, що саме раціональне використання основних засобів відіграє важливу роль в фінансово-господарській діяльності і тому існує потреба у дослідженні результативності управління використанням основних засобів на підприємствах. Удосконалено теоретико-методичний підхід до оцінки результативності управління використанням основних засобів на підприємствах переробної галузі, в основі якого передбачено використання збалансованого та інтегрального підходів, застосування алгоритму дій. Даний підхід апробовано на підприємствах переробної галузі, що дозволило оцінити результативність управління використанням основних засобів, визначити проблеми в управлінні, розробити заходи з підвищення рівня результативності, що сприятиме покращенню виробничо-господарської діяльності.

Ключові слова: основні засоби, результативність, управління використанням основних засобів, ефективність, регресійний аналіз.

KOLISNYK N.
Zaporizhia National University

METHODOLOGICAL ASPECTS OF EVALUATION OF EFFECTIVENESS OF MANAGEMENT OF USE OF FIXED ASSETS AT ENTERPRISES OF PROCESSING INDUSTRY

The article states that the situation in the processing industry is deteriorating performance, financial and economic performance, financial stability, solvency, business activity, profitability and therefore there is a need to determine the reasons for this decline. Among the reasons were the deterioration in the use of fixed assets, a significant level of wear and tear, low staff skills. It is determined that the rational use of fixed assets plays an important role in financial and economic activities and therefore there is a need to study the effectiveness of management of fixed assets in enterprises. Improved theoretical and methodological approach to assessing the effectiveness of management of fixed assets in the processing industry, which is based on the use of balanced and integrated approaches, the use of algorithms. This approach has been tested in the processing industry, which allowed to assess the effectiveness of management of fixed assets, to identify problems in management, to develop measures to improve efficiency, which will improve production and economic activity. This theoretical and methodological approach is adapted to the functioning of processing enterprises, it is easy to use, allows you to identify problems in management, to form recommendations for improving and improving the management of fixed assets, normalization of production, economic activity, management. The implementation of this approach in the processing industry is focused on the formation of effective management of fixed assets in future periods, which will ensure the stability of operation. Based on the results of using this approach at the selected enterprise of the processing industry, a decision was made on the feasibility of taking measures to improve the efficiency of fixed assets management.

Keywords: fixed assets, effectiveness, management of fixed assets, efficiency, regression analysis.

Постановка проблеми. На практиці підприємства стикаються з безліччю проблем в процесі використання основних засобів, що впливає на їх ефективність та результати виробничо-господарської діяльності. Виникає потреба в управлінні основними засобами та впровадженні відповідних інструментів управління, тобто системи і механізму управління використанням основних засобів, моделі управління основними засобами, що забезпечить організацію, моніторинг, контроль процесу управління. Проте, для підтвердження ефективності використання інструментів управління, доцільності подальшого застосування на підприємствах переробної галузі необхідно здійснити оцінку ефективності, проаналізувати відповідні дані, за результатами яких можна говорити про доцільність подальшого впровадження. Тому існує потреба в оцінці результативності використання інструментів управління основними засобами на підприємствах переробної, що дасть змогу визначити їх переваги, недоліки, обґрунтувати доцільність подальшого використання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні та методичні підходи до оцінки ефективності використання основних засобів, ефективності функціонування підприємств, практичного впровадження механізмів та системи використання основних засобів розкриті у працях таких вчених: Багрій К.Л. [1]; Білик М.Д., Константінова Ю.П. [2]; Бурбела Т.М. [3]; Гевлич Л.Л., Крайня Ю.С. [4]; Грицишен Д.О., Бондарчук В.В. [5]; Мельников О.В., Сірик М.В. [6]; Міненкова О.В. [7]; Слава-Продан С.С., Гече С.Ф. [8]; Хобта В.М., Лаврик У.В., Кладченко І.С. [9]; Швец В.Я., Грекова В.А. [10]; Шубіна С.В., Малахов В.А., Літвінцева, Н.С. [11].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Здійснений аналіз праць вчених з означеної проблеми дозволяє стверджувати, що питання оцінки результативності управління використанням основних засобів ще розкриті не достатньо, адже відсутній комплексний підхід до оцінки результатів від використання системи і механізму управління використанням основних засобів, який би врахував особливості функціонування підприємств переробної галузі та був апробований на прикладі підприємств.

Формулювання цілей статті. Метою статті є апробація теоретико-методичного підходу до оцінки результативності управління використанням основних засобів на обраному підприємстві переробної галузі.

Виклад основного матеріалу. Негативні тенденції в діяльності вітчизняних підприємств переробної галузі, а саме погіршення фінансових результатів діяльності, зниження рівня фінансової стійкості, платоспроможності, ділової активності, рентабельності обумовлено неефективністю використання, управління основними засобами, що, в свою чергу, спричинено переважанням застарілого обладнання, устаткування, неефективних технологій, зношеністю виробничих потужностей, нестачею фінансових ресурсів для їх відновлення. На підставі цього існує потреба у використанні інструментів до покращення управління основними засобами підприємств, що може забезпечити їх ефективне використання та вплине на показники виробничо-господарської діяльності, гарантувати успішність функціонування. Доцільним є впровадження системи і механізму управління використанням основних засобів підприємств переробної галузі, а також моделі управління основними засобами підприємств переробної галузі, що дозволить підвищити результативність управління основними засобами та забезпечити прибутковість функціонування.

Нами було запропоновано теоретико-методичний підхід до оцінки результативності управління використанням основних засобів на підприємствах переробної галузі. Даний підхід сформовано шляхом використання збалансованого, інтегрального підходів, дотримання алгоритму дій, що дозволяє здійснити оцінку групи використання основних засобів, групи управління основними засобами, групи забезпечення, розрахувати інтегральний показник за кожною групою та результативності управління використанням основних засобів на підставі методу регресійного аналізу. Отримані дані дозволять визначити проблеми в управлінні, сформулювати заходи з підвищення результативності управління, покращення виробничо-господарської діяльності.

Проаналізуємо практичну значимість теоретико-методичного підходу на прикладі ТОВ «Сватівська олія».

Запропонований теоретико-методичний підхід було апробовано на прикладі ТОВ «Сватівська олія». На даному підприємстві проведено розрахунок показників групи використання основних засобів, групи управління основними засобами, групи забезпечення (кадрове забезпечення, фінансове та інвестиційне забезпечення, виробниче та технічне забезпечення, інформаційне забезпечення); далі здійснено регресійний аналіз, що дозволило визначити коефіцієнти регресійного рівняння для кожної групи, коефіцієнти регресійного рівняння для показників кожної групи; потім розраховано значення інтегральних показників за кожною з груп. Шляхом врахування отриманих даних було розраховано інтегральні показники для групи використання основних засобів, групи управління основними засобами, групи забезпечення у 2014-2018 рр. (табл. 1, рис. 1).

Розглянемо більш детально отримані значення інтегральних показників у 2018 р. Можна констатувати, що у 2018 р. маємо зростання інтегрального показника використання основних засобів відносно 2017 р. на 10,96%, інтегрального показника управління основними засобами проти 2017 р. на 5,25%, інтегрального показника інформаційного забезпечення на 6,16% відносно 2017 р. (табл. 1, рис. 1), що пояснюється значним зростанням обсягу основних засобів на 1,29 рази відносно 2017 р., чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) на 0,58% відносно 2017 р., обсягу товарів на 4613 тис. грн. проти 2017 р., власного капіталу у 1,28 разів відносно 2017 р., відсутністю довгострокових зобов'язань і забезпечення у 2014-2018 рр., зростанням собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 5,34% відносно 2017 р., зростанням кількості комп'ютеризованих робочих місць на 11,08% відносно 2017 р., зменшенням часу, необхідного на обробку та передачу інформаційних даних на 55%, зростанням витрат на здійснення інформаційної діяльності на 20,39% проти 2017 р.

Таблиця 1

Модель розрахунку інтегральних показників за групами та інтегрального показника результативності управління використанням основних засобів на підприємстві ТОВ «Сватівська олія» у 2014-2018 рр.

Інтегральні показники	2014	2015	2016	2017	2018
Аналіз групи використання основних засобів					
I _{вoз}	0,67	0,71	0,76	0,67	0,75
Аналіз групи управління основними засобами					
I _{уoз}	1,23	0,21	0,52	0,57	0,60
Аналіз групи забезпечення основних засобів					
I _{кз}	1,02	0,14	0,61	0,48	0,40
I _{фіз}	0,95	1,47	1,14	0,85	0,71
I _{втз}	0,40	0,56	0,53	0,64	0,58
I _{із}	0,64	0,69	0,78	0,80	0,85
Розрахунок інтегрального показника результативності управління використанням основних засобів					
I _{рyвoз}	0,21	-0,03	0,005	0,48	0,59

Примітка: розроблено автором за даними [12]

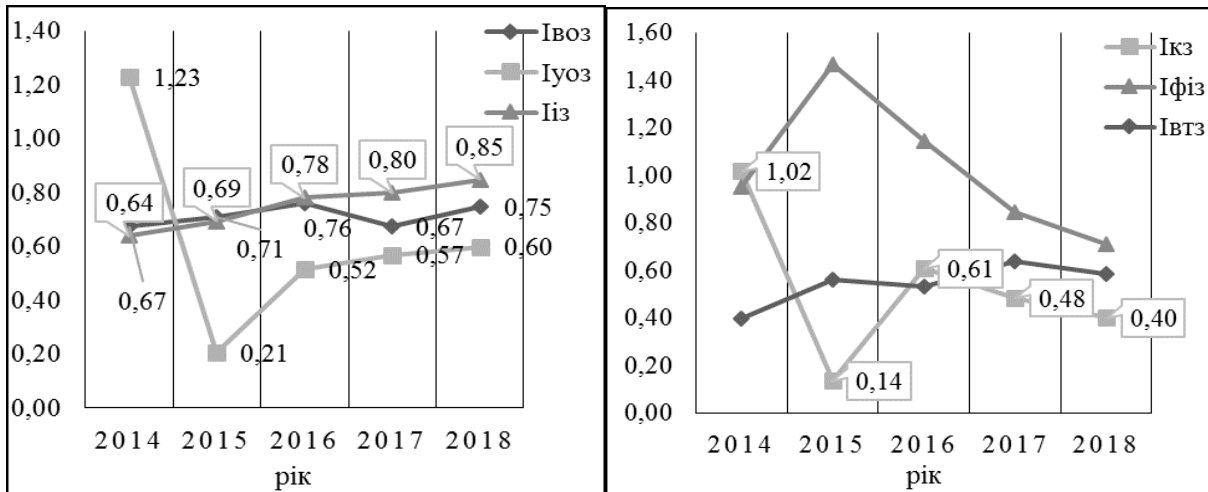

Рис. 1. Динаміка інтегральних показників за групами на підприємстві ТОВ «Сватівська олія» у 2014-2018 рр. [12]
Примітка: розроблено автором

Проте, у 2018 р. маємо й негативні тенденції, зокрема: відбулося скорочення інтегрального показника кадрового забезпечення на 17,45% відносно 2017 р.; зниження інтегрального показника фінансового та інвестиційного забезпечення на 16,07% проти 2017 р.; скорочення інтегрального показника виробничого та технічного забезпечення на 8,53% у порівнянні з 2017 р. (табл. 1, рис. 1). Зауважимо, що подібна ситуація у 2018 р. відносно 2017 р. обумовлена зменшенням чисельності працівників на 9 осіб; отриманим збитком на протязі 2014-2018 рр.; відсутністю кредитних ресурсів та довгострокових фінансових інвестицій, незмінним значенням інших фінансових інвестицій у 2014-2018 рр.; збитком фінансового результату до оподаткування на протязі 2014-2018 рр.; відсутністю резервного капіталу на протязі 2014-2018 рр.; наявністю непокритого збитку на протязі 2014-2018 рр.; збитком фінансового результату від операційної діяльності у 2016-2018 рр.; зростанням собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) на 5,34% відносно 2017 р., адміністративних витрат на 27,92% проти 2017 р., матеріальних затрат на 3,93% проти 2017 р., скороченням витрат на збут відносно 2017 р. на 2,86%; відсутністю довгострокових зобов'язань і забезпечення у 2014-2018 рр.; наявністю готової продукції лише у 2017 р.

Отже, можна стверджувати, що на підприємстві є проблеми в управлінні та використанні основних засобів, що підтверджується отриманими даними.

Перейдемо до здійснення розрахунку інтегрального показника результативності управління використанням основних засобів та було проведено регресійний аналіз, розраховано значення коефіцієнта регресійного рівняння для інтегрального показника, коефіцієнтів регресійного рівняння для відповідних інтегральних показників. Тому враховуючи значення інтегральних показників за всіма групами, отримані значення коефіцієнта регресійного рівняння для інтегрального показника, коефіцієнтів регресійного рівняння для відповідних інтегральних показників здійснено розрахунок інтегрального показника результативності управління використанням основних засобів на ТОВ «Сватівська олія» у 2014-2018 рр., що представлено в табл. 1, рис. 2. Динаміка показника свідчить про його повільне зростання у 2016-2018 рр. та у 2018 р. відносно 2017 р. частка зростання становила 24,44%.

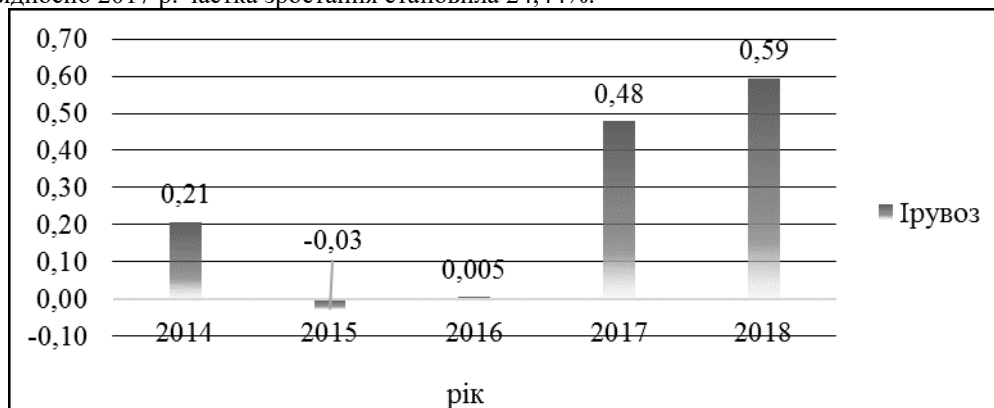

Рис. 2. Динаміка інтегрального показника результативності управління використанням основних засобів на підприємстві ТОВ «Сватівська олія» у 2014-2018 рр. [12]

Примітка: розроблено автором

Отримані дані інтегральних показників дають змогу стверджувати, що результативність управління використанням основних засобів на підприємстві є низькою, тобто система і механізм управління

використанням основних засобів, модель управління основними засобами на підприємстві не використовуються і тому слід формувати способи до покращення стану основних засобів, підвищення рівня результативності.

На підприємстві ТОВ «Сватівська олія» за результатами використання теоретико-методичного підходу було здійснено моніторинг та контроль попередніх етапів, перевірено правильність, достовірність здійснених розрахунків та зроблено висновок, що всі розрахунки є достовірними відповідно до отриманих моделей та значень показників.

Розраховане значення інтегрального показника результативності управління використанням основних засобів у 2018 р. засвідчило зростання, але частина інтегральних показників скоротилася і тому задля підтвердження точності здійснених розрахунків, інтерпретації результатів було прийнято рішення про визначення загального стану результативності шляхом ранжування на підставі встановлених нормативних значень інтегрального показника (табл. 2).

Таблиця 2

Нормативні значення інтегрального показника результативності управління використанням основних засобів

Нормативні значення інтегрального показника	Стан результативності управління використанням основних засобів	Опис стану результативності управління використанням основних засобів
від 0 до 0,2	Незадовільний	Незадовільне значення результативності управління використанням основних засобів, кадрового, фінансового та інвестиційного, виробничого та технічного, інформаційного забезпечення, нерациональне використання основних засобів та управління ними, що потребує негайного впровадження інструментів управління, здійснення заходів для уникнення ситуації збитковості виробничо-господарської діяльності.
від 0,2 до 0,4	Критичний	Даний стан сигналізує про спадну динаміку результативності управління використанням основних засобів, кадрового, фінансового та інвестиційного, виробничого та технічного, інформаційного забезпечення, управління та використання основних засобів, відсутність ефективних інструментів управління та потребу у прийнятті відповідних рішень для відновлення ефективності використання основних засобів, виробничо-господарської діяльності.
від 0,4 до 0,6	Прийнятний	Допустимий рівень результативності управління використанням основних засобів, тобто інструменти управління використовуються, але спостерігається незначне зниження ефективності управління та використання основних засобів, деяких показників кадрового, фінансового та інвестиційного, виробничого та технічного, інформаційного забезпечення та слід впровадити відповідні заходи для ліквідації проблем, коригування дій щодо раціоналізації використання основних засобів та підвищення показників виробничо-господарської діяльності.
від 0,6 до 0,8	Достатній рівень	Нормальний рівень результативності управління використанням основних засобів. Процес управління відповідає потребам підприємства та він є результативним, всі інструменти управління використовуються ефективно, управління та використання основних засобів є ефективним, зростає кадрове, фінансове та інвестиційне, виробниче та технічне, інформаційне забезпечення. Слід розглянути способи до підвищення управління використанням основних засобів, що забезпечить зростання виробничо-господарської діяльності.
від 0,8 до 1,0	Високий	Абсолютне зростання результативності управління використанням основних засобів, всіх груп показників, тобто кадрового, фінансового та інвестиційного, виробничого та технічного, інформаційного забезпечення, управління та використання основних засобів, а також виробничо-господарська діяльність знаходиться на високому рівні.

Примітка: розроблено автором

У 2017-2018 рр. на ТОВ «Сватівська олія» відповідно до розрахованого інтегрального показника сформувався прийнятний стан результативності управління використанням основних засобів та у 2015-2016 рр. – він був незадовільним, у 2014 р. – критичний стан, тобто є суттєві проблеми, які потребують ліквідації. Отже, враховуючи визначений загальний стан управління основними засобами можна відзначити, що у 2018 р. на підприємстві відбулося погіршення, склалася негативна динаміка управління використанням основних засобів, не використовуються інструменти управління.

На ТОВ «Сватівська олія» було апробовано теоретико-методичний підхід, отримано результати та їх узагальнено. Необхідно визначити проблеми в управлінні використанням основних засобів, сформувані заходи з підвищення результативності управління використанням основних засобів, прийняти рішення щодо забезпечення ефективності управління, стабільності виробничо-господарської діяльності, що вкрай необхідно для аналізованого підприємства.

Отримане значення інтегрального показника результативності управління використанням основних засобів на підприємстві є низьким на 2018 р. та було виділено такі проблеми: зношеність основних засобів; нерациональна організація розподілу та використання основних засобів; частка обладнання не задіяне у виробництві та простоє; переважання екстенсивного використання основних засобів; наявність незадіяних основних засобів; використання основних засобів понад терміни корисної служби; зменшення продуктивності праці; збитковість функціонування на протязі аналізованого періоду; зниження рівня

зацікавленості працівників в результатах роботи; відсутність позикових коштів у банківських установах; звільнення та плинність кадрів; низький рівень інвестиційної активності та відсутність інвестиційних ресурсів; нерациональне використання власного капіталу; значне коливання обсягів товарів в аналізованих періодах; відсутність резервного капіталу на випадок складного фінансового становища; отримання збитку від операційної діяльності є свідченням проблем в реалізації товарів; наявність непокритого збитку.

Для подолання окреслених проблем в функціонуванні підприємства, управлінні, використанні основних засобів запропоновано ряд заходів, що забезпечить підвищення результативності управління використанням основних засобів: перебудова процесу управління основними засобами та впровадження інструментів управління; визначення напрямів використання основних засобів; підвищення кваліфікації працівників по роботі з окремим обладнанням, інструментами, устаткуванням; використання різних методів мотивації працівників; підвищення оплати праці за умови зростання продуктивності праці; вдосконалити процес управління та оптимізувати наявні ресурси; раціональний розподіл власних ресурсів, зменшення дебіторської заборгованості; оптимізація складу технічних засобів; автоматизація та механізація виробництва; впровадження ресурсозберігаючих технологій; здійснення інтенсивного використання обладнання; проведення ремонтних робіт відповідно до встановлених графіків; здійснення належного контролю за використанням основних засобів; заміна застарілих основних засобів або проведення своєчасного ремонту; постійне ведення обліку основних засобів та прийняття на цій основі управлінських рішень; планування та розподіл фінансових ресурсів за напрямками, відповідно до наявних потреб; пошук ринків збуту товарів та збільшення їх обсягів, що сприятиме зростанню виручки від реалізації продукції, товарів, робіт, послуг; пошук нових каналів збуту, активізація маркетингової діяльності; оптимізація витрат та їх спрямування на покращення стану основних засобів, інформаційне забезпечення, мотивацію працівників, організацію виробничого процесу, інвестиційну діяльність, впровадження інструментів управління; використання у виробництві незадіяних основних засобів та рівномірне їх завантаження; слід покрити збиток та формувати резервний капітал для покриття можливих збитків у майбутньому, що сприятиме створенню нерозподіленого прибутку для фінансування розвитку підприємства, покриття збитків, збільшення резервного капіталу, нарахування дивідендів; збільшення капітальних вкладень в основні засоби; використання основних засобів відповідно до календарного фонду часу.

Отже, на підприємстві ТОВ «Сватівська олія» доцільним є впровадження та використання системи і механізму управління використанням основних засобів підприємств переробної галузі, моделі управління основними засобами підприємств переробної галузі. Дані інструменти не застосовуються та спостерігається недостатній рівень інтегральних показників. Реалізація сформованих заходів дозволить відновити ефективність управління використанням основних засобів, що сприятиме покращенню результатів виробничо-господарської діяльності, фінансового стану, зростанню прибутку. Підприємство матиме змогу покращити результативність управління використанням основних засобів у 2019-2020 рр., управління основними засобами, кадрову політику, виробничу, господарську, інвестиційну, фінансову, інформаційну діяльність.

Висновки з цього дослідження. Отже, було удосконалено та впроваджено теоретико-методичний підхід до оцінки результативності управління використанням основних засобів на підприємствах переробної галузі. Визначено, що він має практичну значимість, оскільки дозволив визначити переваги, недоліки, сильні та слабкі сторони процесу управління на аналізованому підприємстві. Крім того, було оцінено результативність управління, ефективність застосування інструментів управління, тобто системи і механізму управління використанням основних засобів підприємств переробної галузі, моделі управління основними засобами підприємств переробної галузі. Відповідно до отриманого значення інтегрального показника результативності управління використанням основних засобів було з'ясовано, що ТОВ «Сватівська олія» має проблеми в управлінні використанням основних засобів та сформовано заходи з підвищення результативності управління, що гарантуватиме зростання показників виробничо-господарської діяльності.

Література

1. Багрій К.Л. Порівняльна характеристика методик проведення аналізу ефективності використання основних засобів у системі управління підприємством. 2016. Вип. І(61). С. 194-200. URL: http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2016/v1/NV-2016-v1_23.pdf (дата звернення: 11.02.2019).
2. Білик М.Д., Константинова Ю.П. Практичні підходи до розробки та впровадження фінансової складової системи збалансованих показників в управління підприємством в умовах бюджетування. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 4(167). С. 82-90. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2015_4_22 (дата звернення: 11.02.2019).
3. Бурбела Т.М. Методико-методологічні аспекти оцінювання ефективності використання основних засобів за ВЕД. Вісник Хмельницького національного університету, Економічні науки. 2012. № 2. Т. 1. С. 16-22.
4. Гевлич Л.Л., Крайня Ю.С. Обліково-аналітичне забезпечення операцій з основними засобами у системі управління підприємством. Інфраструктура ринку. 2018. Вип. 23. С. 336-342. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/23_2018_ukr/60.pdf (дата звернення: 11.02.2019).
5. Грицишен Д.О., Бондарчук В.В. Моделювання процесу управління основними засобами будівельних підприємств на основі показників економічного аналізу. Вісник Житомирського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки. 2015. № 1 (71). С. 305-320.
6. Мельников О.В., Сірик М.В. Оцінка ефективності управління основними виробничими засобами поліграфічних підприємств. Наукові праці НДФІ. 2017. Вип. 2(79). С. 118-131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npdfi_2017_2_10 (дата звернення: 11.02.2019).

7. Мінєнкова О.В. Методичний підхід до оцінки діяльності підприємства на основі її моделей, які ґрунтуються на збалансованій системі показників. *Бізнес Інформ*. 2017. № 12. С. 346-352.
8. Слава-Продан С.С., Гече С.Ф. Оцінювання ефективності використання основних засобів промислових та автотранспортних підприємств. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка*. 2011. Спецвипуск 33. Ч. 4. С. 119-123.
9. Хобта В.М., Лаврик У.В., Кладченко І.С. Формування комплексного підходу до оцінювання збалансованості розвитку підприємства. *Вісник економічної науки України*. 2014. № 1(25). С. 149-154.
10. Швєць В.Я., Грекова В.А. До питання оцінки економічної ефективності оновлення основних фондів. *Ефективна економіка*. 2012. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1551> (дата звернення: 11.02.2019).
11. Шубіна С.В., Малахов В.А., Літвінцева, Н.С. Комплексний аналіз основних засобів промислового підприємства. *Вісник Університету банківської справи*. 2017. № 3 (30). С. 95-101. URL: <http://visnuk-archiv.ubs.edu.ua/article/view/124476> (дата звернення: 11.02.2019).
12. Офіційний сайт ТОВ «Сватівська олія». URL: <https://agroxy.com/elevators/uganskaya-obl/svativska-olija-zavodskii-13> (дата звернення: 11.02.2019).

References

1. Bagriy K.L. (2016). Porivnialna kharakterystyka metodyk provedennia analizu efektyvnosti vykorystannia osnovnykh zasobiv u systemi upravlinnia pidpriemstvom [Comparative characteristics of methods for analyzing the effectiveness of the use of fixed assets in the enterprise management system]. Issue 1(61), pp. 194-200. Available at: http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2016/v1/NV-2016-v1_23.pdf (accessed 11.02.2019).
2. Bilyk M.D., Konstantinova Y.P. (2015). Praktychni pidkhody do rozrobky ta vprovadzhenia finansovoi skladovoi systemy zbalansovanykh pokaznykiv v upravlinnia pidpriemstvom v umovakh biudzhetuвання [Practical approaches to the development and implementation of the financial component of the system of balanced scores in the management of the enterprise in terms of budgeting]. *Formation of market relations in Ukraine*, no. 4 (167), pp. 82-90. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2015_4_22 (accessed 11.02.2019).
3. Burbela T.M. (2012). Metodyko-metodolohichni aspekty otsiniuvannia efektyvnosti vykorystannia osnovnykh zasobiv za VED [Methodological and methodological aspects of evaluating the effectiveness of the use of fixed assets by foreign trade]. *Bulletin of Khmelnytsky National University, Economic Sciences*, no. 2, vol. 1, pp. 16-22.
4. Gevlich L.L., Extreme Yu.S. (2018). Oblikovo-analytychne zabezpechennia operatsii z osnovnyimi zasobamy u systemi upravlinnia pidpriemstvom [Accounting and analytical support of operations with fixed assets in the enterprise management system]. *Market infrastructure*, vol. 23, pp. 336-342. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/23_2018_ukr/60.pdf (accessed 11.02.2019).
5. Gritsishen D.O., Bondarchuk V.V. (2015). Modeliuvannia protsesu upravlinnia osnovnyimi zasobamy budivelnnykh pidpriemstv na osnovi pokaznykiv ekonomichnoho analizu [Modeling the process of management of fixed assets of construction companies based on indicators of economic analysis]. *Bulletin of Zhytomyr State Technological University. Series: Economic Sciences*, no. 1 (71), pp. 305-320.
6. Melnikov O.V., Sirik M.V. (2017). Otsinka efektyvnosti upravlinnia osnovnyimi vyrobnychymi zasobamy polihrafichnykh pidpriemstv [Evaluation of the effectiveness of management of fixed assets of printing companies]. *Scientific works of NDFI*, vol. 2 (79), pp. 118-131. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npndfi_2017_2_10 (accessed 11.02.2019).
7. Minenkova O.V. (2017). Metodychnyi pidkhid do otsinky diialnosti pidpriemstva na osnovi yii modelei, yaki gruntuutsia na zbalansovani systemi pokaznykiv [Methodical approach to the evaluation of the enterprise on the basis of its models, which are based on a balanced system of indicators]. *Business Inform*, no. 12, pp. 346-352.
8. Slava-Prodan S.S., Geche S.F. (2011). Otsiniuvannia efektyvnosti vykorystannia osnovnykh zasobiv promyslovykh ta avtotransportnykh pidpriemstv [Evaluation of the efficiency of use of fixed assets of industrial and motor transport enterprises]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Economics series, Special issue 33, Part 4*, pp. 119-123.
9. Hobta V.M., Lavrik V.V., Kladchenko I.S. (2014). Formuvannia kompleksnoho pidkhodu do otsiniuvannia zbalansovanosti rozvytku pidpriemstva [Formation of a comprehensive approach to assessing the balance of enterprise development]. *Bulletin of Economic Science of Ukraine*, no. 1 (25), pp. 149-154.
10. Shvets V.Ya., Grekova V.A. (2012). Do pytannia otsinky ekonomichnoi efektyvnosti onovlennia osnovnykh fondiv [On the question of assessing the economic efficiency of renewal of fixed assets]. *Efficient economy*, no. 11. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1551> (accessed 11.02.2019).
11. Shubina S.V., Malakhov V.A., Litvintseva N.S. (2017). Kompleksnyi analiz osnovnykh zasobiv promyslovoho pidpriemstva [Comprehensive analysis of fixed assets of an industrial enterprise]. *Bulletin of the University of Banking*, no. 3 (30), pp. 95-101. Available at: <http://visnuk-archiv.ubs.edu.ua/article/view/124476> (accessed 11.02.2019).
12. Ofitsiynyi sait TOV «Svativska oliia» [Official site of Svativska Oil LLC]. Available at: <https://agroxy.com/elevators/uganskaya-obl/svativska-olija-zavodskii-13> (accessed 11.02.2019).

Рецензія/Peer review : 07.04.2019

Надрукована/Printed : 05.06.2019
Рецензент: д. е. н., проф. Войнаренко М. П.